

KVOTEPOLITIKKES KONSEKVENSER I NORSKE FISKERIER

Av Torbjørn Trondsen

Kystens Tankesmie AS

Mobil 90740832

torbjorn@kystenstankesmie.no

Nei til EUs fiskeripolitiske konferanse,

Leknes 16.11.2022

NORGE HAR ET GODT

LOVVERK SOM REGULERER
OG FORDELER FISKEKVOTER

Forvaltningen av fisken skal
skje ut fra bærekraft og
samfunnsøkonomiske
premisser for å sysselsetting,
bosetting og lønnsomhet.

Havressursloven LOV-2008-06-06-37

- a) At retten til de viltlevande marine ressursane ligg til fellesskapet i Norge (§2)
- b) Å sikre ei berekraftig og samfunnsøkonomisk lønsam forvaltning av dei viltlevande marine ressursane
- c) Å medverke til å sikre sysselsetting og busetting i kystsamfunna.

Fiskesalgslagsloven LOV-2013-06-21-75

- a) Medverke til ei berekraftig og samfunnsøkonomisk lønsam forvaltning av viltlevande marine ressursar ved Fiskesalgslagsloven
- b) Medverke til ei berekraftig og samfunnsøkonomisk lønsam forvaltning av viltlevande marine ressursar ved
- c) Å leggje til rette for gode rammer for førstehandsomsetning og ved å sikre dokumentasjon av ressursuttaket

Deltakerlovens LOV-1999-03-26-15 om om retten til å delta i fisket

- a) Tilpasse fiskeflåtens fangstkapasitet til ressursgrunnlaget for å sikre en rasjonell og bærekraftig utnyttelse av de marine ressurser,
- b) Øke lønnsomheten og verdiskapingen i næringen og gjennom dette trygge bosetting og arbeidsplasser i kystdistriktene
- c) Legge til rette for at høstingen av de marine ressurser fortsatt skal komme kystbefolkningen til gode.

FISKERIENES BIDRAG TIL BOSETTING OG FOLKETALL (2002-2019)

- **Kommuner med positiv befolkningsutvikling:**
 - Offentlige investeringer i skoler, administasjon, sykehus, forsvaret, oppdrett, olje/gass
- **Kommuner med negativ befolkningsutvikling:**
 - Fiskeri

	Antall kommuner	Kommuner med negativ folketallsutvikling		Kommuner med positiv befolkningsutvikling	
			% fiskerikommuner		
Nordland	39	30	80 %	9	Bodø, Brønnøy, Alstadhaug, Leirfjord, Rana, Fauske, Vestvågøy, Vågan, Sortland
Troms	21	13	62 %	8	Tromsø, Harstad, Lavangen, Bardu, Sørreisa, Senja, Nordreisa
Finnmark	18	15	93 %	3	Sør-Varanger, Hammerfest, Alta
Nord Norge	78	58	79 %	20	
		74 %		26 %	
Trøndelag- Vestland			8 fiskeri-kommuner		

MÅL-MIDLER OG KONSEKVENSER AV POLITIKK

Kysten sentraliseres
og avfolkes!

Hva er drivkraften
bak?

Myndighetenes
rolle?

Hva kan gjøres for å
motvirke?

INNFLYTELSE AV EØS POLITIKK:

-DE FIRE FRIHETER

- Markedets frie bevegelse av varer, tjenester, kapital og personer
- Norge i EØS:
 - All fiskehandel etter landing er fullt ut konkurranseutsatt
 - Fiskeflåten og jordbruk delvis skjermet

FISKERILOVENE GIR FULLMAKTER TIL FISKERIFORVALTERE. DET GIR ROM FOR FORTOLKNING=>POLITIKK HVA MENES KONKRET MED «BÆREKRAFT» OG «LØNNSOMHET»?

Bærekraft (FN)

«En utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.

Bidrag til utvikling gjennom:

- a. «bevaring og bruken av hav og marine ressurser» (mål 14),
- b. «industrialisering og innovasjon» (mål 9)
- c. «bærekraftige byer og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge og robuste» (mål 11).

Samfunnsøkonomisk lønnsomhet (verdiskaping)

- Bedrifiers overskudd + lønn til ansatte + renter til banken
- Grunn-/ressursrente= samfunnsøkonomisk lønnsomhet ut over alternative muligheter

Bedriftsøkonomisk lønnsomhet

- Bedrifiers overskudd (Profitt)

STRUKTURPOLITIKKEN ER DRIVKRAFT FOR KONSENTRASJON AV GRUNNRENTE PÅ FÆRRE HENDER

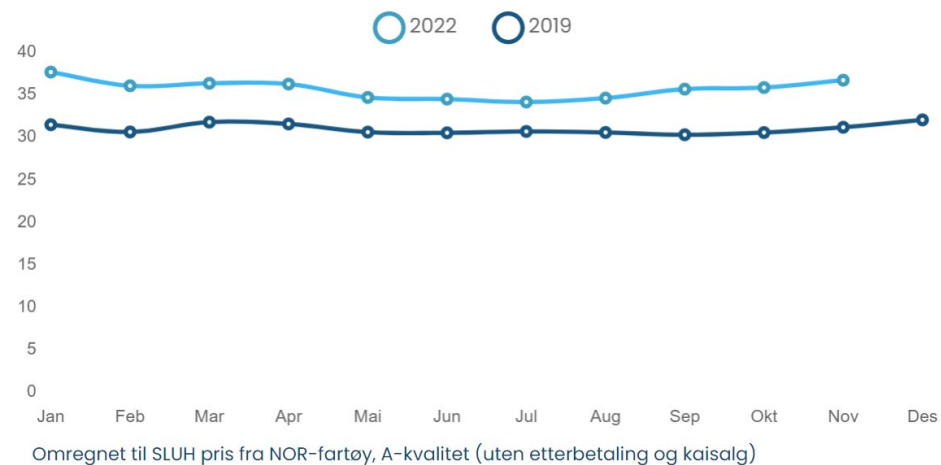
Fangst bunnfisk kvotegrupper (Data Fiskeridirektoratet 2018)							
	u11 m	11-14,9m	15-21m	o21 m	Konv. Hav o28m	Trålere	SUM
Antall helårsdrevner fartøy 2008	704	395	137	40	33	49	1 358
2008-18	+703	-101	-39	-11	-10	-14	528
Antall helårsdrevne fartøy 2018	1 407	294	98	29	23	35	1 886
Total fangst i tusen tonn	103 (13%)	100 (13%)	113 (15%)	93 (12%)	79 (10%)	290 (37%)	779
Total fangst per fartøy (tonn)	73	340	1 152	3 211	3 449	8 298	
Resultat på total investert kapital (2018)	5,4 %	2,4 %	1,3 %	3,8 %	5,2 %	8,8 %	
Verdiskaping (lønn + overskudd + renter) av omsetning	60 %	62 %	58 %	61 %	53 %	59 %	
Drivstoff kr per kilo fangst	0,74	0,81	0,76	0,78	1,27	2,20	
Eksportert ombordfrosset hel (tusen tonn)							175 (22%)

RESULTATET av strukturpolitikken=>

- Rikere redere
- Flere høytlønte fiskere
- Færre arbeidsplasser
- Mindre verdiskaping langs kysten
- Den større kystfiskeflåten og havfiskeflåten struktureres, mens kystfiskeflåten uten struktureringsmuligheter vokser
- Verdiskapingen per kilo salg er til dels høyere i kystflåten enn i havfiskeflåten
- Resultatet av investert kapital høyest under 11 meter og trålere
- Energiforbruket i trålfiske er 3 X konvensjonell kystfiske

HAVFISKEFLÅTEN DRAR I FRA

Verdi - Pris
Norske kroner pr. kilo

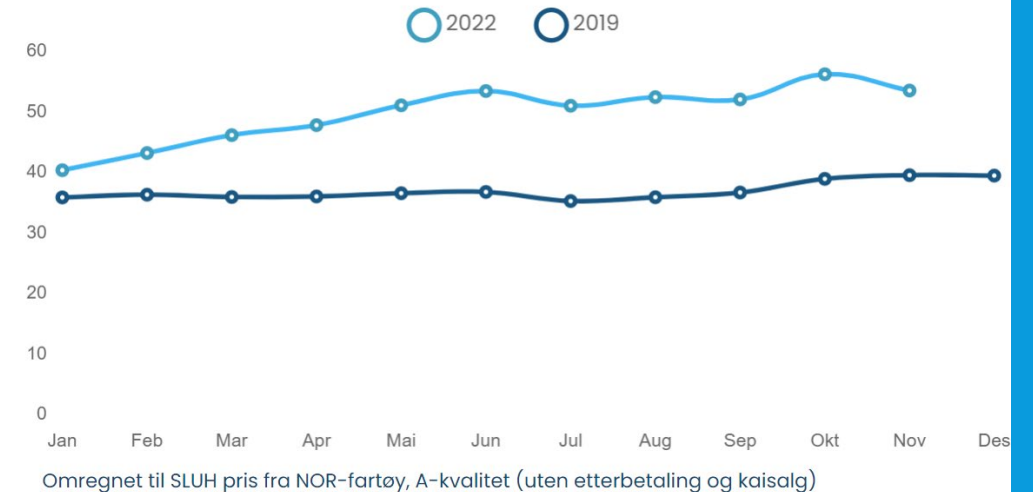

Priser ferske landinger av torsk Norges Råfisklag

Gir grunnlag for verdiskaping i foredling på land

Verdi - Pris
Norske kroner pr. kilo

Priser frosne landinger av torsk Norges Råfisklag

ALL VERDISKAPING AV KVOTENE TIL
HAVFISKEFLÅTEN ER FLYTTET TIL HAVS

FRITAK FRA
LEVERINGSPLIKT
TAPPER FISK FRA
KYSTEN

- Leveringspliktens formål: «å sikre anlegg som bearbeider fisk stabil råstofftilførsel»
- Produsentene har ingen innflytelse over leveringstilstand eller tid
- Departementet har instruert Råfisklaget til å fastsette en minste tilbudspris på auksjon (55 kr/kg nå for torsk (HG)) som ingen norske kjøpere vil betale.
- Ordinær minstepris for fersk torsk 35 kr/kg (HG). Nå 37 kr/kg med overpris
- Resultat: Mindre enn 10% av leveringspliktige kvoter tilføres de tilgodesette kommuner
- Følgen: Tap av mange tusen lønnsomme arbeidsplasser både på sjø og land.

Arbeidsplassbidraget

Bunnfisk kvotegrupper 2018 (Data Fiskeridirektoratet)							
	u11 m	11-14,9m	15-21m	o21 m	Konv. Hav o28m	Trålere	SUM
		783	589	359	646	1 490	5 379
Fangst per årsverk (tonn)	68	128	192	259	123	195	
Lønnsutbetaling per fisker per årsverk (kr)	387 214	726 457	765 189	1 063 662	985 639	1 086 339	
Årsverk i foredling av ferske landinger (5 kr/kg i foredling a 410 000/årsverk)	1 260	1 220	1 376	1 136	967	3 542	9 501
Eksportert ombordfrosset hel (tonn)							175 000
Årsverk fryseterminalene eksport rundfrosset (0,25 kr/kg a 410 000)							107
Tapte årsverk med ombordfrysing							3 435

- Flåten under 11 meter gir mest arbeidsplasser per kilo fangst.
- Hver fisker på fartøy under 11 meter fisker 1/3 av hver trålfiskers kvantum til 1/3 av inntekten
- Alt råstoff som landes fersk gir arbeidsplasser på land (ca 5 kr/kg i rene mottaksanlegg).
- Eksport av ombordfrosset råstoff på omlag 175 000 tonn gir om lag 25 øre per kilo på fryseterminalene som gir et beregnet arbeidsplasstap på 3400 i 2018/2019

PARADOKSENE

- EUs friheter følges i stor grad også ved tildeling av kvoter.
 - De som tildeles eksklusive kvoter gis frihet til å selge rettigheter som staten tildeler gratis.
- Fiskerimyndighetene følger en forvaltningspraksis ut fra de bedriftsøkonomiske interessene til de etablerte kvotemottakerne.
- Øket lønnsomhet som var viktig da Deltakerloven ble vedtatt i 1999 er fortsatt det overordnede mål som følges.
- Målene om samfunnsøkonomi, sysselsetting og bosetting nedfelt i Havressurloven og Fiskesalgslagsloven nedprioriteres
- Myndighetene bruker ikke det handlingsrommet som ligger i EØS avtalen om å sette betingelser ved tildeling av kvoter for å øke bidraget til verdiskaping og bosetting på kysten
 - – for eksempel kvotetrekking ved eksport av uforedlet fisk og ressurteskattlegging som på Island.
- Utformingen av fiskeripolitikken utformes i stor grad etter konsultasjoner med kvoteeierne organisert gjennom Norges fiskarlag/Fiskebåt.
- Kommuner og fylker som skal ivareta de regionale interessene er i praksis frakoblet i fordelingspolitikken

DEN NYE KVOTEMELDINGEN

Fire høringsnotater er kjent:

- Der legges fortsatt til grunn et entydig **bedriftsøkonomisk perspektiv for de etablerte næringsutøverne i fiske**
- **Trålernes leveringsplikt og eksport av ubearbeidet fisk er ikke behandlet**
- Bærekraft ikke behandlet i tråd FNs definisjoner eller merknaden fra *Stortingets konstitusjons- og kontrollkomites **behandling av Riksrevisjonens rapport som påviste et stor avvik mellom de fiskeripolitikkenes distriktspolitiske målsettinger og den etablere forvaltningspraksis***
 - «Havressurslovens tre overordnede målsettinger om bærekraftig utnyttelse av marine ressurser, samfunnsøkonomisk lønnsomhet og distriktspolitiske hensyn må vektes i utforming og forvaltning av kvotesystemet.
 - **Bedriftsøkonomisk lønnsomhet er en forutsetning for samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Men det er ikke nødvendigvis den mest bedriftsøkonomisk lønnsomme flåten som gir høyest samfunnsøkonomisk avkastning».**

KRAV TIL KVOTEMELDINGEN

6 temaer som Kystens Tankesmie mener må behandles i kvotemeldingen men som ikke omtales i høringsnotatene,

1. Fordeling av grunnrenteverdiene mellom rederiene og kystsamfunnene

- Kan tildeles som nye fiskerettigheter og kvoter til rederier i befolkningsmessige utsatte kommuner. **Alternativet er grunnrenteskatt som i oppdrett.**

2. Disponeringen av de leveringspliktige trålerkvotene.

- Disse kvotene kan fordeles til andre fartøyer og nyetableringer som faktisk lander fisk til verdiskaping i befolkningsmessige utsatte områder.

3. Fordelingen av strukturkvotene

- Disse bør følge de opprinnelige avtalene om at strukturkvotenes etter utlæpt tid skal tilbakeføres til de opprinnelige fartøygruppens hjemmelslengde - d.v.s. den lengdegruppen fartøyene hadde da strukturkvotene ble innført.

KRAV TIL KVOTEMELDINGEN

4. Fiskerettigheter i havområdet innenfor 4 milsgrensen bør omfordeles som en følge av at havfiskeflåten nå i stadig større grad fisker små fisk med rundfisktrål helt inn til fjordlinja.

- Fiskeridirektoratet har et godt forslag som er støtteverdig: Fartøy over 21 meter bør henvises til området utenfor grunnlinja og fartøy over 28 meter utenfor 4 mila sammen med den øvrige havfiskeflåten.

5. Kvoteregulering må sikre bærekraft høsting og råstoffkvalitet

- Fiskefartøyenes økende fangstkapasitet er ikke tilpasset fartøyets kapasitet til å sikre fangstens kvalitet ved landing. Dette er et økende verdiskapingsproblem som kan begrenses ved at alle fartøy blir kvalitetssertifisert- for eksempel maksimal tillatte landinger per fartøy i forhold til godkjent behandlingskapasitet ombord,

6. Tilleggskvoter bør brukes til å sikre helårige arbeidsplasser i fiskeindustrien

- Sesongutjeving for foredling til landanleggene
- For eksempel kvoter for bærekraftig fiske i lavsesongene av andre fiskearter enn kysttorsken som er rødlistet, levendelagring, fryselagring og tining, saltlagring (til klippfisk) og tørking-lagring

HVA NÅ?

- Hvis den pågående sentraliseringen av fiskerinæringen og kysten skal stoppes, må kystfolket mobiliseres til kamp med folkeopplysning om både de faglige premissene og argumentene for kvotefordelingen.
- Det må iverksettes en omfattende reform av fiskeriforvaltningen slik at interessene til kystdistriktene ivaretas og intensjonene i norsk fiskerilovgivning følges når ressursene fordeles.

